

— Ний тогава избавихме нѣмцитѣ. Това, може би, да е твърдѣ много трогателно отъ точка зрѣние за нѣкакъвъ си чувствителенъ нѣмски романистъ, но за този възгледъ ний са расплатихме съ грамадни исторически нещастия. За него, ний въ минхлата война, като имаме у себе си на плѣщитѣ нѣмцитѣ и англичанитѣ, попаднахме въ гордиевътъ възелъ на Берлинскій трактатъ и въ насъ останѣ неразрѣшенъ источниитъ въпросъ, който ще поиска още много русска кръвъ.... Ето какво значи сантименталностъ въ историята....

— Азъ въ съюзи и дружба между народитѣ, говоряше ми Михаилъ Дмитриевичъ, не вѣрвамъ.... Този родъ дружба е далеченъ отъ равенството.... Въ подобни съюзи и таквазъ дружба, отъ всичкото единъ са ползува, а другъ за всичко илаца, единъ яде кестанитѣ, а другъ ги изважда изъ огньтъ съ голи рѣцѣ. Единъ пролива кръвта си и харчи пари, а другъ честно маклерствува, като е готовъ да раскъса приятеля въ рѣшителната минута.... И така ако заключвамъ съюзи, нека въ тѣзи съюзи да бѣде другъ жертва, а не азъ. Нека за насъ проливатъ кръвъ и харчатъ пари, нека за насъ изваждатъ кестани изъ огньтъ.... А най хубавото отъ всичко е самъ самичкътъ.... Моята колиба е на крайтъ, нищо незная, до гдѣто ма не са закачили, а закачихъ, тогава вече не обезждайте, своето ще разграничимъ....

Азъ прѣвождамъ тукъ мнѣнията на Скобелева, като характеристика на покойниитѣ. Лично азъ можъ да сподѣлямъ или не сподѣлямъ тѣзи възгледи, все едно: дѣлото не е въ това, какви сѣ моиѣ убѣждения, а въ това какво именно по този или други прѣдметъ е мислилъ единъ отъ най замѣчателниитѣ людѣ на нашето время, даже едвамъ ли не най замѣчателниитѣ.

Скобелевъ слѣдъ войната признаваше, главниитѣ образомъ економическото значение. Непосрѣдствени причини на войната биватъ двѣ. Или сравнително високата цивилизация на народа, който почива война съ слабиитѣ съ слѣдъ и противникъ, при което образованиитѣ народъ, като унищожава слабиитѣ неприятель смѣта да се обогати на негова смѣтка, като завземе земитѣ му и съ това да улучши своето благосѣтояние. Така напримѣръ сѣ завоевани Индия, Америка. Или наопаки, най бѣдниитѣ народъ напада на високата цивилизация и се ползува отъ нейниитѣ плодове за улучшеннето на своето положение. Такава